

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра іноземної філології і перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Савицька І.М.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри іноземної
філології та перекладу

“ _____ ” _____ 2025 протокол № 12 від “10” червня 2025 р.

р.

Завідувач кафедри _____ Амеліна С.М.

”РОЗГЛЯНУТО ”

Гарант ОП «Англійська мова та друга іноземна»
_____ Гольцова М.Г.

Гарант ОП «Німецька мова та друга іноземна»
_____ Зуєнко Н.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО»

Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Спеціальність: В11 «Філологія» (Спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська);

Освітні програми: «Англійська мова та друга іноземна», «Німецька мова та друга іноземна»,

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: _____ Кравченко Наталія Кимівна, професор кафедри іноземної філології і перекладу, доктор філологічних наук, професор

1. Опис навчальної дисципліни

«Загальне мовознавство»

Навчальний курс «Загальне мовознавство» представлено як комплексну дисципліну, що містить опис і обґрунтування особливостей мовознавчих теорій та історію розвитку мовознавчої думки від давніх часів до сьогодення. У курсі враховано комунікативні, культурні та психологічні чинники, що сприяють створенню і функціонуванню різних лінгвістичних теорій. Об'єктом вивчення є явища вербальної комунікації як організованої системи з певним інвентарем елементів і функціонально зумовленими структурованими відношеннями між ними. Представити загальне мовознавство як метатеоретичну дисципліну.

Освітній ступінь, галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітня програма		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»	
Спеціальність	В11 Філологія	
Спеціалізація	В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) В11.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)	
Освітня програма	Англійська мова та друга іноземна Німецька мова та друга іноземна	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова за спеціальністю	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів		
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	-
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Повний термін навчання	Скорочений термін навчання
Рік підготовки (курс)	III	
Семестр	V	
Лекційні заняття		
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	90 год.	
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – розширити, поглибити й узагальнити теоретичний і професійний рівень лінгвістичної підготовки студентів-філологів, сформувати навички діалектичного підходу до вивчення наукових лінгвістичних явищ та здійснення комплексного лінгвістичного аналізу.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов (и), що вивчаються (ється).

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижні	ус ьо го	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	с	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1 семестр														
Модуль 1														
Змістовий модуль 1. Історія мовознавства. Загальне мовознавство як міждисциплінарна наука, її метатеоретична сутність.														
Тема 1. Мовознавство як наука. Проблеми періодизації історії мовознавства.	1	8		2			6	9	2				7	
Тема 2. Мовознавча проблематика у діалозі Платона «Кратил». Сутність полеміки між аналогістами та аномалістами.	2	6		2			4	10		2			8	
Тема 3. Філософія мови в 19 ст. Психологічний напрям у західноєвропейському мовознавстві.	3	8		2			6	6					6	
Тема 4. Психологічний напрям у східноєвропейському мовознавстві. Натуралістична концепція у мовознавстві 19 ст.	4	6		2			4	10	2				8	

Тема 5. Передумови формування системно-структурного підходу до мови.	5	8		2			6	8		2			6
Тема 6. Лінгвістична концепція Ф. де Сосюра. Різні школи структуралізму.	6	6		2			4	6	2				4
Тема 7. Етапи розвитку порівняльно-історичного методу. Молодограматизм у мовознавстві.	7	8		2			6	4					4
Тема 8. Психологічний напрям у мовознавстві. Сучасні напрями лінгвістики.	8	12		2			10	6					6
Разом – ЗМ 1		62	7	16			46	69	6	4			46

Змістовий модуль 2. Теорія та методологія мовознавства

Тема 9. Мова як знакова система. Унілатеральна та білатеральна теорія знаків.	9	10		2			8	8					8
Тема 10. Типологія мов.	10	8		2			6	12	2				10
Тема 11. Генетичний зв'язок мови і мислення. Логічне мислення і мова.	11	8		2			6	6					6
Тема 12. Зовнішні етапи процесів породження і сприйняття мовлення. Внутрішні етапи породження мовлення.	12	8		2			6	8					8
Тема 13. Теорія	13	8		2			6	10		2			8

ізоморфізму в мовознавстві. Теорія ієрархії рівнів.													
Тема 14. Поняття і категорії когнітивної лінгвістики. Методи когнітивних досліджень.	14	10		2			8	10					10
Тема 15. Основи комунікативної лінгвістики. Теорія комунікативних актів. МКР.	15	6		2			4	10					10
Разом – ЗМ 2		58		14			44	64	2	2			60
Усього годин		120		30			90	120	8	6			106

3. Темі лекцій

№ з/п	Назва теми	год.
1	Тема 1. Мовознавство як наука. Проблеми періодизації історії мовознавства. Визначення та уточнення предмету мовознавства в різні періоди його розвитку.	2
2	Тема 2. Мовознавча проблематика у діалозі Платона «Кратил». Сутність полеміки між прихильниками теорії «тесей» та теорії «фюсей». Місце Аристотеля в античній мовознавчій традиції. Сутність полеміки між аналогістами та аномалістами. Значення Олександрійської школи для розвитку граматичного мистецтва.	2
3	Тема 3. Філософія мови в 19 ст. (В. фон Гумбольдт). Психологічний напрям у західноєвропейському мовознавстві (праці Штайнталя та Вундта).	2
4	Тема 4. Психологічний напрям у східноєвропейському мовознавстві (аналіз лінгвістичної концепції О. Потебні). Натуралістична концепція у мовознавстві 19 ст.	2
5	Тема 5. Передумови формування системно-структурного підходу до мови (поняття структури у точних та природничих науках; намагання упорядкувати мовні явища впродовж історії мовознавства).	2
6	Тема 6. Лінгвістична концепція Ф. де Сосюра. Різні школи структуралізму.	2
7	Тема 7. Етапи розвитку порівняльно-історичного методу (від зародження до сучасності). Принципи порівняльно-історичного методу.	2

	Молодограматизм у мовознавстві.	
8	Тема 8. Психологічний напрям у мовознавстві: історія та сучасний стан. Особливості формування когнітивної лінгвістики та комунікативної лінгвістики. Сучасні напрями лінгвістики.	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	5 семестр Модуль 1	
	Змістовий модуль 1. Історія мовознавства. Загальне мовознавство як міждисциплінарна наука, її метатеоретична сутність.	
1	Предмет, мета і завдання курсу «Загальне мовознавство». Мовознавство як наука.	2
2	Образи мови в науці наприкінці XIX – на початку XXI ст.	2
3	Мовознавча проблематика у діалозі Платона «Кратил». Сутність полеміки між аналогістами та аномалістами.	2
4	Філософія мови в 19 ст. Психологічний напрям у західноєвропейському та східноєвропейському мовознавстві.	2
5	Передумови формування системно-структурного підходу до мови.	2
6	Лінгвістична концепція Ф. де Сосюра. Різні школи структуралізму.	2
7	Етапи розвитку порівняльно-історичного методу. Молодограматизм у мовознавстві.	2
8	Психологічний напрям у мовознавстві. Сучасні напрями лінгвістики.	1
		16
	Змістовий модуль 2. Теорія та методологія мовознавства	
9	Мова як знакова система. Унілатеральна та білатеральна теорія знаків.	2
10	Типологія мов	2
11	Генетичний зв'язок мови і мислення. Логічне мислення і мова.	2
12	Зовнішні етапи процесів породження і сприйняття мовлення. Внутрішні етапи породження мовлення.	2
13	Теорія ізоморфізму в мовознавстві. Теорія ієрархії рівнів.	2
14	Поняття і категорії когнітивної лінгвістики. Методи когнітивних досліджень.	2
15	Основи комунікативної лінгвістики. Теорія комунікативних актів. Модульна контрольна робота.	2
		14
	Разом	30

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Конспектування праць видатних лінгвістів.	12
2	Укладання глосарію термінів	10
3	Анотування праць представників зарубіжного мовознавства	12
4	Рецензування праць з теорії тексту і дискурсу	16
5	Підготовка тез на науково-практичну конференцію	10
6	Підготовка до віртуальної відеоконференції	15
7	Підготовка доповіді	15
	Разом	90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист практичних робіт, проєктів;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Загальне мовознавство як міждисциплінарна наука, її метатеоретична сутність.		
Лекція 1	ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати. ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти. ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв’язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.	-
Практична робота 1.		10
Лекція 2		10
Практична робота 2.		10
Лекція 3		-
Практична робота 3.		10
Практична робота 4.		10
Самостійна робота 1.		10
Модульна контрольна робота 1.		10
Всього за модулем 1		30
Модуль 2. Теорія та методологія мовознавства		

Практична робота 5.	ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності. ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють. ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності. ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.	10
Лекція 6		5
Практична робота 6.		10
Лекція 7		10
Практична робота 7.		5
Практична робота 8.		10
Самостійна робота 2.		10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	
Курсова робота (за наявності)		-

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Викладач і студенти зобов'язані керуватися документами, що регламентують освітній процес в НУБіП України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Зокрема, роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання практичних занять та модулів відбувається за заявою, яку підписує лектор, завідувач кафедри та декан гуманітарно-педагогічного факультету.
Політика щодо академічної доброчесності	Викладач і студенти зобов'язані керуватися документами, що регламентують академічну доброчесність, антикорупційні дії в НУБіП України (https://nubip.edu.ua/node/166683).
Політика щодо відвідування	Викладач і студенти зобов'язані керуватися документами, що регламентують освітній процес в НУБіП України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Так, відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом гуманітарно-педагогічного факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення:

- ЕНК на платформі elearn: <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=3962>
- Український лінгвістичний портал: URL: <https://www.ulif.org.ua/bookline/linghvistichno-informatsiini-studiyi-virtualizatsiia-linghvistichnikh-tiekhnologhii>.
- Український мовно-інформаційний фонд НАН України. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua>.
- Завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни.
- Методичні матеріали щодо виконання контрольних робіт для заочної форми навчання.

10. Рекомендовані джерела інформації

- Войцева О. А., Новак О. М., Яковлева О. В. Загальне мовознавство : навч.-метод. посіб. Одеса, 2022. 132 с.
2. Габідулліна А.Р., Колесніченко О.Л. Методологія сучасних лінгвістичних досліджень: навчальний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2019. 322 с.
 3. Жиденко Т. Контрастивна лінгвістика як синхронно-порівняльне дослідження мовних систем. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». 2021. №1. С. 319-421.
 4. Загальне мовознавство : навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форм навчання напряму підготовки 6.020303 Філологія. Мова і література (англійська) / уклад. І. С. Гонца. Умань : “Візаві”, 2017. 102 с.
 5. Історія українського мовознавства: матеріали до лекцій для магістрантів напряму 8.035 – Філологія, ОП «Українська мова та література». /укладач Н.Ф. Венжинович. Ужгород: ПП Данило С.І., 2022. 115 с.
 6. Ковалевська Т.Ю. Актуальні напрями сучасного мовознавства: методичні вказівки та рекомендації для слухачів третього рівня вищої освіти (доктор філософії Phd) спеціальності 035 Філологія. Одеса, 2020. 31 с.
 7. Когнітивна лінгвістика: наук.-допом. бібліогр. покажч. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. Луцьк, 2020. 13 с.
 8. Костусяк Н. М. Історія та прикладні аспекти українського мовознавства : методичні рекомендації. Луцьк : Надстир'я. 2022. 52 с.
 9. Маленко О., Борисов В. Українське мовознавство як науковий дискурс :історія, теорія, практика :навчальний посібник. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. 164, [2] с.
 10. Мовознавство: науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні та українського мовно-інформаційного фонду НАН України. URL: <https://movoznavstvo.org.ua>.
 11. Морозова І.Б. Комунікативна лінгвістика крізь призму гештальт-теорії: метод. рек. до курсу «Комунікативна лінгвістика крізь призму гештальт-теорії» для здобувачів III (освітньо-наукового) ступеня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія». Одеса, 2020. 41 с.
 12. Пліс В. П. Типологія концептів у сучасній когнітивній лінгвістиці. Закарпатські філологічні студії : науковий журнал. 2019. Т. 1. Вип. 9. С. 115-119. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/33264>.
 13. Швед Е. В., Дацьо О. Г. Навчально-методичні розробки для студентів факультету іноземної філології. Ужгород: УжНУ, 2021. 60 с.
 14. Шевченко О. М., Шевченко Н. С. Когнітивна лінгвістика як напрям мовознавчого дослідження. Молодий вчений. 2020. № 7.1. (83.1). С. 142–146. URL: <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/14404>.
 15. General Linguistics : навчально-метод. матер. для студ. ф-ту іноз. філол. з дисципліни «Загальне мовознавство» / Л. К. Малімон, А.А. Семенюк. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 76
 16. Електронні інформаційні ресурси НБУВ. URL: : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
 17. Лінгвістичний портал MOVA.info. URL: <http://www.mova.info>.
 18. Словопедія. <http://slovopedia.org.ua>.